№ 70: ГРАМАТИКА СЛІЗ

Коли плакав Христос

ПЕТРО ОКТАБА

11 БЕРЕЗНЯ 2020

Коли людина народжується, усі тішаться, чуючи її плач. Плач, із яким ми приходимо на світ, – це знак надії: дитя сильне, прагне жити. Сповіщає про себе гучно, усім єством. Але дитина плаче ще й тому, що їй бракує материнського лона. З його безпеки немовля виходить у простір, сповнений страждань – починаючи вже від страждань матері, яка з болем народжує. Книга Мудрості пише, що плач новонародженого – це вияв його солідарності зі світом, який так само плаче (див. Мудр 7, 3).

Копія з роботи Дірка Баутса, «Чоловік болів» (фрагмент), бл. 1525 року

Що переважатиме в нашому житті, страждання чи надія? Плач ставить нас на боці надії: хоча ми й відчуваємо біль, та не змовкаємо; голосно волаємо зі своїх глибин, усім тілом і серцем; не примиряємося з муками.

Сльози у Старому Завіті: Бог чує плач скривджених

Старий Завіт добре знає плач, ридання, сльози. Ми натрапляємо на них чи не в кожній книзі. А одна з книг цілковито присвячена плачеві: це Плач Єремії, текст, складений із ридань Єрусалима й над Єрусалимом. «Яким же самотнім зосталося місто, що було повне люду! Стало немов би вдовою! Воно, що між народами було велике, що князювало над краями, – ось данину платить! Плаче ночами гірко, і сльози його на щоках у нього» (Плач 1, 1-2).

Єрусалим плаче, бо пам'ятає, що втратив. Але ці сльози сповнені надії перед Богом: «Згадай про мої злидні та мою скорботу, про полин та жовч. Глибоко вбилось усе те мені в пам'ять, і душа моя в мені прибита; оце пригадую я моєму серцю і тому надіюсь. Ласки Господні не скінчились, не вичерпалось його милосердя. Вони нові щоранку, велика твоя вірність» (Плач 3, 19-23).

З чого виростає надія в плачі? З того, що Господь чутливий до людських сліз. Він каже Єзекії: «Почув я твою молитву й побачив твої сльози» (2 Цар 20, 5). Так, звісно, Єзекія був побожним царем і палко молився; проте Бог зважає на кожне людське страждання, навіть на ті плачі, що не звернені до Нього. Саме так трапилося під час єгипетської неволі. Ізраїль у Єгипті не пам'ятав про Господа, але Господь не забув про свій народ: «Сини Ізраїля стогнали від праці й голосили, й лемент їхній від тяжкої роботи знявся до Бога. Почув Бог їхній стогін та й згадав союз свій з Авраамом, Ісааком та Яковом. І побачив Бог, як ото йдеться Ізраїлеві, та й зрозумів його» (Вих 2, 23-25).

Надія плачу – це надія, що Бог пам'ятає про нас, що Він не забув жодної зі Своїх обітниць і завжди залишається їм вірний. Він обіцяв саме благо, і тому зло, яке нам доводиться нині переживати, не буде останнім словом.

У ридань, отже, є межа. Вони не вічні. Бог не хоче нескінченно тримати нас у цій «долині сліз». І тому Біблія каже: «Не плачте». Час плачу обмежений, і вже зараз, у нашій земній мандрівці, трапляються хвилини, коли належить стримати сльози. До цього закликав Неємія: «Цей

день – святий Господові, Богові вашому; не сумуйте й не плачте!» (Неєм 8, 9). Святий день – це час, коли Бог виконує Свої обітниці. Це час, щоб ширше відкрити очі й побачити, що Він чинить. Це вже не час для сліз.

Сльози Христа: Син Божий як Архісвященник нашого плачу

Чи плакав Христос? Йому нічого не бракувало до досконалості; та Він прийшов розділити з нами це життя – неповне, нещасне, заплакане. Ісус поєднався з кожною людиною, щоб повести її далі. І плач Його був такий, як у новонародженої дитини: Христос сльозами зродив нову людину, із Ним поєднану, для глибини нового світу.

У Євангелії від Йоана читаємо, що Ісус плакав над гробом Лазаря, свого друга: «Марія, прийшовши туди, де був Ісус, і побачивши його, впала йому до ніг і сказала йому: “Господи, якби ти був тут, то мій брат не вмер би!” Побачив Ісус, що вона плаче, а й юдеї, що прийшли з нею, плачуть і собі, тож відчув жалощі в дусі і, зворушений, запитав: “Де поклали ви його?” Кажуть йому: “Іди, Господи, і поглянь”. Заплакав Ісус» (Йн 11, 32-35).

Христа зворушив плач інших над Лазарем. Так Він об’явив той принцип, який згодом коротко описав святий Павло: «Плачте з тими, що плачуть» (Рим 12,15). Такі сльози – це справжній, глибокий вияв єдності й солідарності зі стражденними.

Ісус також плакав над Єрусалимом, як раніше пророк Єремія. Однак це був плач над його майбутніми нещастями, а не над тим, що тоді сприймали людські очі. Усі захоплювалися прегарною святинею, а Христос дивився глибше: «І як наблизився і побачив місто, Він над ним заплакав, кажучи: “Якби й ти цього дня зрозуміло те, що веде до миру! Але тепер воно закрите перед твоїми очима! Бо прийдуть дні на тебе, і вороги твої валом тебе оточать і тебе обляжуть, і стиснуть тебе звідусюди; вони розчавлять тебе й твоїх дітей, які будуть у тобі, і не зоставлять у тебе каменя на камені – за те, що ти не зрозуміло часу твоїх відвідин”» (Лк 19, 41-44).

Ісусові сльози над долею Єрусалима схожі на Його сльози над другом Лазарем: вони показують велику прихильність до святого міста й солідарність із тими, хто колись плакатиме над знищеною святинею. Не зважаючи на міру людської провини, Ісус плакав над тими, хто Його не впізнав. І так само, як над гробом Лазаря, Його плач провіщав несподіване продовження: воскресіння. Померлому другові Христос сказав: «Лазарю, вийди сюди!» (Йн 11, 43). І хоча людські очі досі цього не бачили, Він колись скаже Єрусалиму: «Єрусалиме,

устань для нового життя! Упізнай час своїх відвідин! Упізнай і прийми Того, Хто плакав над тобою!»

Найглибше сенс Ісусових слів пояснює Послання до євреїв: «Він за днів свого тілесного життя приніс був молитви й благання з великим голосінням та слізьми до Того, Який міг Його спасти від смерти, і Він був вислуханий за богобоязність» (Євр 5, 7). Читаючи ці рядки, ми одразу згадуємо молитву Христа в Гетсиманському саду: «І взяв Петра з Собою і двох синів Заведея, і почав скорбіти та тужити. Тоді сказав їм: “Смуток у Мене на душі – аж до смерти! Зостаньтеся тут і чувайте зо Мною.” І пройшовши трохи далі, упав обличчям додолу, молившися і промовляючи: “Отче Мій, якщо можливо, нехай мине ця чаша Мене. Однак не як Я бажаю, лише – Як ти”» (Мт 26,36-39).

Євангеліє підкреслює, що в цій молитві Ісус пережив увесь тягар людської долі після первородного гріха. Людина, хоча й сотворена на образ і подобу Бога, на подобу Його безсмертної природи, зазнає трагедії – смерті (пор. Мудр 2, 23-24). І цю смерть, яка первісно не була Господнім планом для людства, Христос приймає з руки Отця, бо ж вона стала долею світу. Світу, на страждання та сльози якого Бог не дивиться байдуже, відсторонено. У Євангеліях Ісус – Син Божий, померлий на хресті, – постає як дар Бога Отця усім, хто помирає. Саме це – бути даром для людей – приймає Ісус Своєю людською волею, підпорядковуючи її волі Отця.

Послання до євреїв, утім, показує Його молитву ще й з іншого боку. Христос, Син Божий, постає в ній Архісвященником, Який заносить Господові наші моління, слізні благання всіх людей. Христос перетворює наші страждання на жертву, на дар молитви, що підноситься до Бога. Й Отець приймає цей дар. Саме такий сенс мають слова апостола: «І він був вислуханий за богобоязність» (Євр 5, 7).

Людські ридання, які приймає Ісус, набувають сенсу в Бога. Сльози Христа – це сльози Архісвященника й Пастиря (пор. Євр 13, 20), тобто Того, кого Отець послав вивести всіх нас, Його овець, із долини темряви, смерті та сліз, у повноту життя у воскресінні.

Блаженні ті, що плачуть

Мабуть, найнезвичніше твердження Ісуса міститься в заповідях блаженств: «Блаженні, що плачете нині, бо будете сміятись» (Лк 6,21). Блаженні – це, зокрема, щасливі. Хто ж здатен це осягнути: дійти до щастя можна тільки шляхом смутку? Але, здається, ми вже розуміємо: не

кожного плачу, не кожного смутку. Тільки смутку і плачу Ісуса з Назарета.

Христос плакав нашими, людськими сльозами, аби ми могли плакати Його сльозами. Тут ідеться не про наші почуття до Нього, не про сентиментальність. Таку звичну сентиментальність сам Ісус виправляє в найважливіший момент – дорогою на хрест: «Ішов за ним натовп людей великий і жінки, що плакали за ним та голосили. Ісус же обернувся до них і сказав: “Дочки єрусалимські, не плачте надо мною, а плачте над собою і над вашими дітьми!”» (Лк 23, 27-28).

Плакати над цим світом, як Христос, – це блаженство. Не над Ісусом, бо Він не плакав над Собою. Він плакав над нами і сльози Свої склав у жертву за нас разом зі всім Собою. І так став нашим заступником перед Отцем, Архісвященником і Жертвою за гріхи. Своїми сльозами Він представив Богові наші сльози.

Як іти за Христом дорогою Його сліз? Трапляються миті, коли відгукується наше серце, зворушене серцем Христовим, і ми починаємо плакати, бо бачимо, як далеко ще від Нього перебуваємо. Так розридався Петро, шкодуючи, що зрікся Ісуса. Як пояснює Лука, Петро заплакав, узрівши, як дивиться на нього Господь (див. Лк 22, 61-62). В Ісусових очах учень, можливо, побачив усі сльози, які Христос вилив, молячись за нього й за всіх людей.

ПЕТРО ОКТАБА 11 БЕРЕЗНЯ 2020

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**